

ROLUL MĂSURILOR DE CONSTRÎNGERE CU CARACTER MEDICAL ÎN COMBATEREA NARCOMANIEI

Lidia VERBIȚCHI,
magistru în drept, doctorandă

SUMMARY

The criminal law is one of the tools which is used to suspend the drug addiction and crimes related drug traffic. Besides the fact that criminal law punishes the people who committed crimes according to the article 217-219 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, it also provides criminal liability of drug addicts who have committed other criminal acts.

REZUMAT

Legislația penală este unul dintre instrumentele cu ajutorul cărora se asigură combaterea narcomaniei. Pe lângă faptul că legea pedepsește persoanele care au săvârșit infracțiuni prevăzute de art. 217-219 Cod penal al RM, mai prevede și tragerea la răspundere penală a narcomanilor ce au săvârșit oricare altă infracțiune.

Narcomania a devenit în lume un factor ce influențează negativ dezvoltarea societăților și reprezintă un pericol enorm pentru sănătatea publică, adevăruri valabile și pentru Republica Moldova, care astăzi se află într-o adâncă criză social-economică.

Consumul de droguri este un adevărat flagel care deteriorează sănătatea a mii de oameni, sporește costurile asistenței medicale și determină amplificarea altor probleme sociale, avînd un impact deosebit de negativ asupra societății ca un întreg.

Consumul de droguri constituie o problemă socială majoră, cu multiple consecințe economice, juridice, criminologice și medicale, pe un termen lung, care influențează negativ atît viața indivizilor, cît și a comunității. Există pericolul ca generații întregi și, în mod special, generația tînără să fie alterată și distrusă fizic și psihic pe arii din ce în ce mai extinse.

Proporțiile și viteza de răspîndire a drogurilor și narcomaniei în Moldova au asemenea proporții

care cer luarea măsurilor stringente pentru a opri acest fenomen, deoarece în perspectiva apropiată există pericolul de a provoca o daună considerabilă nu numai sănătății unor anumiți indivizi, ci și genofondului întregii națiuni.

O strategie eficientă de luptă antidrog implică mijloace juridice și morale, însă este absolut necesară participarea și angajarea cetățenilor, precum și consolidarea tuturor forțelor sociale și politice democratice în vederea construirii unor relații internaționale eficiente, care să ducă la consolidarea stabilității și securității. Evident, un rol deosebit le revine opiniei publice și mijloacelor mass-media în condamnarea fără echivoc a tuturor acțiunilor capabile să distrugă ființa umană.

Ținînd cont de dimensiunea criminalității, de profesionalizarea mediilor criminale, de circulația rapidă a infractorilor și mișcarea acestora în spații foarte largi, se impune și în Republica Moldova organizarea unei activități riguroase pentru prevenirea extinderii

traficului de droguri, dar și pentru identificarea acelor cauze și condiții care favorizează acest fenomen.

Particularitatea principală a narcosituației din Moldova constă în aceea că intensificarea ei are loc pe fondul unui sistem de profilaxie nepregătit pentru circulația ilicită și consumul drogurilor, unei propagande antidrog insuficiente. O parte considerabilă a societății se uită la evenimentele ce au loc dintr-o parte, fără careva griji, ba chiar cu o indiferență totală.

Fenomenul este alarmant. Consumul de droguri impune mari cheltuieli financiare. Or stupefiantele pot fi procurate doar la un preț foarte ridicat. În condițiile în care narcomanul nu dispune nici de droguri, nici de mijloacele necesare procurării acestora, apelează la ajutorul rudelor. Însă după cum e și de așteptat, pentru asemenea „în-deletniciri” bani nu se dau. Dorința de a ieși din acest labirint și de sub presiunea necesității irezistibile de a consuma substanța în cauză impune persoana să facă tot posibilul și imposibilul pentru a o dobîndi.

Astfel, un narcoman îngroașă, inevitabil, rîndurile criminalilor. Ca urmare, narcomanii comit furturi de substanțe narcotice din farmacii, spitale ori sustrag alte bunuri. Ei recurg la jaf, tîlhării sau alte infracțiuni grave sau mai puțin grave. Se întîmplă, nu rareori, să facă uz de prestarea unor servicii contra droguri: femeile se prostituează, bărbații comit omoruri la comandă sau devin traficantî, comercianți de droguri.

Evident că această situație presupune existența unor cerințe stringente din partea cetățenilor și o cerință politică pentru mai multă securitate în fața drogurilor și traficului de droguri, cum ar fi:

- prioritatea măsurilor de profilaxie în contracararea traficului de droguri și consumului lor abuziv;
- instaurarea relațiilor internaționale bilaterale și multilaterale;
- consolidarea eforturilor tuturor organelor abilitate în realizarea programelor de combatere a narcomaniei și traficului de droguri;
- ajustarea legislației naționale la cerințele rezultate din tratatele internaționale și la cerințele actuale;
- elaborarea și realizarea programelor și măsurilor de profilaxie, îndreptate spre diminuarea cererii și ofertei mijloacelor narcotice, substantelor psihotrope etc.;
- intensificarea măsurilor de aplicare a legislației;
- asigurarea controlului eficient asupra circulației legale a mijloacelor narcotice;
- o atenție deosebită contracarării fenomenelor de contrabandă a drogurilor;

- lichidarea preparării clandestine a drogurilor, combaterea cultivării plantelor cu conținut narcotic, depistarea și tragerea la răspundere penală a persoanelor care se ocupă cu alte operațiuni ilegale cu droguri;

- stoparea răspîndirii narcomaniei și infracțiunilor ce țin de traficul ilicit de droguri.

Legislația penală este unul dintre instrumentele cu ajutorul cărora se asigură realizarea cîtorva dintre aceste cerințe. Pe lîngă faptul că legea pedepsește persoanele care au săvîrșit infracțiuni prevăzute de art. 217-219 Cod penal al RM, mai prevede și tragerea la răspundere penală a narcomanilor ce au săvîrșit oricare altă infracțiune.

Săvîrșirea infracțiunii de către un narcoman reprezintă pentru legea penală o problemă aparte. Sîntem în prezența faptului cînd subiectul infracțiunii se află într-o stare, specială, fapt care atribuie calității sale de subiect o caracteristică adăugătoare, care poate – conform art. 76, 77 CP al RM – sa-i atenueze sau să-i agraveze situația. Din aceste motive, legislația prevede, pe lîngă pedeapsa penală, aplicarea unor măsuri medicale menite să mărească eficacitatea acesteia. Codul penal al RM prevede în capitolul X, care poartă denumirea: „Măsurile de siguranță”, articolul 103 „Aplicarea măsurilor de constrîngere cu caracter medical alcoolicilor și narcomanilor sau punerea lor sub curatelă”.

Astfel, instanța de judecată și organele de urmărire penală în activitatea lor privind astfel de dosare trebuie mai întîi de toate să de-

termine corect grupul persoanelor supuse unor astfel de măsuri și, de asemenea, totalitatea temeiurilor care duc la stabilirea măsurilor de siguranță cu caracter medical.

Articolul 24 al CP al RM prevede că persoana care a săvîrșit o infracțiune în stare de ebrietate, produsă de substanțe narcotice, psihotrope etc., nu este liberată de răspunderea penală. Cauzele ebrietății, gradul și influența ei asupra săvîrșirii infracțiunii se iau în considerație la stabilirea pedepsei. În corespundere cu legea penală, subiectul infracțiunii poate fi numai persoana responsabilă. Dacă persoana în momentul săvîrșirii faptei social-periculoase se afla sub „imperiul” unei substanțe narcotice, psihotrope sau al altei substanțe care nu-i permitea să fie în stare să conștientizeze pe deplin și la justa valoare acțiunile sau inacțiunile sale, instanța de judecată este obligată să ia acest fapt în considerație. Astfel, persoana care consumă droguri și a săvîrșit o faptă social-periculoasă poate fi subiectul infracțiunii. Acestei persoane îi pot fi aplicate măsuri de constrîngere cu caracter medical și, deoarece ea poate fi supusă răspunderii penale, i se poate aplica și o pedeapsă penală.

Măsurile de constrîngere cu caracter medical nu sînt pedepse penale. Cu toate acestea, ele se prezintă ca mijloace statale de constrîngere, deoarece sînt aplicate indiferent de dorința persoanei bolnave și a rudelor apropiate. Aplicarea acestor măsuri are o legătură nemijlocită cu limitarea drepturilor și libertăților cetățenilor și din

aceste considerente se instituie, se modifică și se anulează de către instanța de judecată.

Măsurile de constrângere cu caracter medical sînt aplicate conform legii penale și constau în supunerea la tratament medical forțat a narcomanilor care au săvîrșit o infracțiune. Este necesar de menționat că, conform alin. 2 art. 103 CP al RM, narcomanii condamnați la pedepse neprivative de libertate vor fi supuși unui tratament forțat în instituțiile medicale cu regim special.

La a doua categorie sînt atribuite persoanele condamnate la pedeapsa cu închisoarea care în timpul executării pedepsei vor fi supuse unui tratament medical în instituția penitenciară. După eliberare din locurile de deținere, dacă este necesară continuarea unui astfel de tratament, ele vor fi tratate în instituțiile medicale cu regim special (alin. 3 art. 103 CP al RM).

Pentru aceste categorii de persoane măsurile de siguranță medicale se aplică nu în locul pedepsei penale, ci paralel cu aceasta. În așa fel, legea penală exercită un efort dublu în combaterea narcomaniei.

Stabilind cercul persoanelor care sînt supuse – conform legii penale – măsurilor de constrângere cu caracter medical, este necesar de subliniat și scopul acestora, adică ce urmărește instanța de judecată să obțină în rezultatul aplicării lor.

Astfel, măsurile de constrângere cu caracter medical se aplică în următoarele scopuri:

a) a trata sau a îmbunătăți în așa fel starea narcomanului, ca el să nu

mai prezinte un pericol pentru societate;

b) a preîntîmpina săvîrșirea de către persoana dată a unei noi infracțiuni, atît în timpul tratamentului, cît și după terminarea lui;

c) a asigura securitatea persoanei pentru sine însăși;

d) a efectua reabilitarea socială a persoanei în măsura în care aceasta este posibil;

e) a respecta drepturile și libertățile persoanelor care sînt pasibile de răspunderea penală, dar necesită și aplicarea anumitor măsuri medicale – tratament forțat;

f) a conserva și a apăra ordinea socială.

Pentru a aplica măsurile de constrângere cu caracter medical, nu este suficientă determinarea cercului de persoane care pot fi supuse unor astfel de măsuri. De asemenea, enunțarea scopurilor acestor măsuri nu este de ajuns pentru aplicarea și executarea lor. Pentru luarea hotărîrii privind aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical narcomanilor sînt necesare temeuri de fapt și de drept:

- existența datelor faptice despre săvîrșirea de către un narcoman a unei fapte social-periculoase, prevăzute de legea penală; numai existența acestor date poate atrage aplicarea măsurilor de siguranță cu caracter medical;

- existența sau, de fapt, constatarea stării de narcomanie a subiectului, adică a stării sub imperiul căreia persoana nu putea să conștientizeze pe deplin caracterul de fapt și pericolul social al acțiunilor

sau inacțiunilor sale și nu putea să le controleze;

- existența datelor faptice despre starea sănătății persoanei date; luînd în considerație caracterul și evoluția stării de sănătate se face posibilă aplicarea și executarea unei pedepse penale;

- posibilitatea săvîrșirii de către persoană a unui prejudiciu considerabil sau pericolul ce îl prezintă pentru sine sau pentru alte persoane.

Totalitatea elementelor numite formează temeiurile aplicării măsurilor de constrângere cu caracter medical narcomanilor. Așadar, stabilirea de către instanța de judecată a măsurilor de constrângere cu caracter medical, prevăzute în articolul 103 din Codul penal al RM, este posibilă numai în cazul demonstrării și a unei aprecieri corecte a temeiurilor enumerate în timpul urmăririi penale și a examinării cazului în instanța de judecată.

Este necesar de subliniat faptul că o condiție esențială la aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical față de narcomanii ce au săvîrșit infracțiuni este următoarea: aceste măsuri pot fi stabilite numai atunci cînd există o posibilitate reală că aceste persoane pe viitor vor mai săvîrși altă faptă social-periculoasă în afară de cea săvîrșită deja. De asemenea, este valabilă și condiția că starea persoanei poate fi periculoasă atît pentru sine, cît și pentru cei din mediul său.

Aceasta înseamnă că aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical numai pe motivul că infracțiunea prezintă un pericol social, fără a lua în considerație starea

persoanei corespunzătoare sau cu o simplă trimitere la un oarecare pericol social abstract, trebuie să fie socotită drept încălcare serioasă a legii, cu toate consecințele posibile. Știința medicală contemporană este în stare nu numai să aprecieze în mod obiectiv starea persoanei la momentul săvârșirii faptei social-periculoase sau la momentul pronunțării sentinței, ci și să prognozeze posibila schimbare a unei astfel de stări, să precizeze specificul comportării unor persoane concrete pe viitor.

Referințe bibliografice

1. *Codul Penal al Republicii Moldova*: Legea RM: adoptată de Parlamentul legislaturii a XV-a din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial, 2002, 13 septembrie, nr. 128-129.

2. *Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu* (sub red. dr. Alexei Barbăneagră). Centrul de Drept al Avocaților. Chișinău: Editura ARC, 2003, 836 p.

UNELE ASPECTE PRIVIND RĂSPUNDEREA PATRIMONIALĂ A SALARIATULUI ȘI A ANGAJATORULUI LA EXAMINAREA LITIGIILOR INDIVIDUALE DE MUNCĂ

Viorica GRECU,
doctorand

SUMMARY

Pecuniary liability between the parties of labor relationships has its source from the individual labor contract, has a redressing nature and is based on civil liability principles, therefore, pecuniary liability provided in the Labor Code is a variety of contractual liability having features determined by the specifics of labour relationships.

Răspunderea patrimonială reciprocă a părților raportului juridic de muncă (angajator și salariat) izvorăște din contractul individual de muncă, are caracter reparatoriu și se întemeiază pe principiile răspunderii civile. Se poate afirma deci că răspunderea patrimonială reglementată de Codul muncii [1] este o varietate a răspunderii civile contractuale, avînd anumite particularități determinate de specificul raporturilor juridice de muncă [2, pag. 680].

Conform noțiunii propuse de specialiștii dreptului muncii moldovenesc, răspunderea materială în dreptul muncii este o formă a răspunderii civile contractuale, care rezidă în obligația uneia dintre părțile contractului individual de muncă de a repara prejudicial cauzat celeilalte părți, în legătură cu exercitarea obligațiilor asumate

prin contractul individual de muncă [3, p. 357]. De aceeași părere sînt și magistrații care afirmă că răspunderea materială pentru prejudiciul cauzat uneia dintre părți în timpul executării contractului individual de muncă are natură juridică a unei varietăți a răspunderii civile contractuale, cu particularitățile determinate de specificul raporturilor juridice de muncă [4].

Codul muncii reglementează răspunderea patrimonială într-un titlu distinct – al XI-lea, care cuprinde trei capitole ce instituie răspunderea materială reciprocă dintre salariat și angajator, iar în această bază putem grupa litigiile individuale de muncă privind răspunderea patrimonială în cele privind repararea prejudiciului de către angajator și litigii privind repararea prejudiciului de către salariat.